

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

Hec est prima pars canonis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30862

quarta parte missae tractatur de consecra-
tione et sacramenti summatione et du-
rat per totum canone usque ad dominice or-
rationis prefationem. scilicet ibi. Oremus pro
ceptis etc. ibi enim finis est ipsius canonis
Canon sunt verba a sanctis patribus in-
stituta Et dicitur alio nomine secreta. quia
verba canonis secretissimam habent virtutem.
etiam ipsis angelis admirandum. Canon grece.
latine dicitur regula. quia verba canonis sunt
distincte deiore et cum silentio pronuntianda
Regulariter ita ut nihil addatur vel minuatur. Vel quod
canon christi exprimit passionem que est
qualis regula in hoc sacrificio. Ideo incl-
pitur a signo thau T sic formato: quod si-
gnum crucis exprimit supra quam figuram
moyses in deserto serpentem eneam erexit
que christi figura fuit. In canone mis-
se xvi. sunt cruce que christi passionem
representant. et sunt in scripturis de
quibus in alia expositione clarius pater-
bit. Nam secundum Innocentium in canone aliud
signant verba: aliud preterdunt gestus et
signa. Quia verba principaliter pertinent
ad consecrationem. signa vero ad historiam
dominice passionis recolenda. **Ca-**
non dividitur in tres partes principa-
les. Prima oblationis tangit benedictio-
nem que est sacramentum tamen ibi. **Te** igitur
clemetissime. Secunda facit sacramen-
ti consecrationem que est res et sacramentum
simul ibi. Quam oblationem Tercia petit
sacramenti acceptationem que est res tamen
ibi. Supraque proicio. **Prima** pars di-
viditur in quatuor partes. Prima petit
materie et oblationis benedictionem. ibi.
Te igitur. In secunda petit fidelium pro-
motionem primo generale ibi. in primis.
secundo speciale. ibi. memeto. In tertia
parte tangit in quorum sanctorum offertur
comemorationem. ibi. **Com**unicantes. In
quarta ponit predictorum finale conclusio-
nem et quid petere velit per hostiam. ibi
Hanc igitur oblationem.

10.
Hec est prima pars ca-
nonis.

Te igitur clemetis-
sime pater per iesu
christum filium tuum
dominum nostrum supplices ro-
gamus ac petimus. uti ac-
cepta habeas et benedicas
hec dona + na hec munera + nera
hec sancta + sacrificia il-
libata.

In hac prima parte canonis dirigunt peti-
tio ad deum ut has oblationes acceptet et be-
nedicat. Et est sensus. **Ex** quod tu deus saba-
oth es sanctus et plena sunt gloria tua celi
et terra. **Te** igitur. i. certe affectu: et sumit-
tur. pro continuatone et requirit quod promissus san-
ctus. **I**gitur clemetissime patres supplices. i.
humiles. rogamus et petimus. hic multipli-
cantur verba petitionis idem significatio. pro
pter exprime affectum multitudinem. Petiti-
o in numero plurali. quod vice omnium deo orationes
fundit. **Per** iesum. i. mediatorem. pro quem fi-
deles reconciliant et salutem consequuntur. **Ro-**
ta oblationes panis et vini vocat dona ra-
tione dantis. munera ratione accipientis. **Sacri-**
ficia ratione offerentis. **P**anem namque et vinum dat
nobis deus in dona: illa a nobis accipit ut
munera et in quibus offerimus ipsa deo sunt sa-
crificia pro peccatis nostris. **H**ec sunt sacrificia
dicuntur. quia panis et vinum significat cor-
pus et sanguinem ipsius: cuius ratione sancta et iuncta.
Illibata. i. immaculata. quod sine macula
cordis et corporis tunc offerri. ut scilicet cor pur-
getur ab iniquitate. et corpus ab inimi-
cicia. **H**anc orationem dicit sacerdos hu-
militer inclinat. significat quod cum omni humilitate
petes et iusticie nostre deo sunt offerende.
Tres cruce que hic sunt. invocationem signi-
ficant sanctissime trinitatis cuius virtute

te ista sit fuerit et consecratio. **H**ic nota qd crucis signa in canone non sunt dicitur parat ad consecrandum alioquin post consecrationem fieri non deberet. sed principaliter per crucis signa. modus et ordo dominice passionis notat. **T**res cruces fecerunt tres tradiciones christi. quia per ipsum tradidit ex dono. iudas per munere. iudeus in sacrificium. Prima fuit gratia. scilicet avaricie. tertia inuidie.

In primis que tibi offerimus pro ecclesia tua sancta catholica. quam pacificare. custodire adunari. et regere digneris toto orbe terrarum. vna cum famulo tuo. **N**. papa nostro. **N**. et antistite nostro. **N**. et rege nostro. **N**. et omnibus orthodoxis atque catholice et apostolice fidei cultoribus.

Nunc petit fidelium promotionem et specificationem per quibus hec dona offerunt. Et quia bonum esse preferendum est speciali. et quia hic sacerdos tempus gerit persone communi. id est per statum universalis ecclesie petit et per his que in dignitate sunt positi. **E**xpetit quatuor. **P**rimo tranquillitatem pacis. ibi. pacificare. scilicet ab hereticis et schismaticis. **S**ecundo custodiam ab adversis. ibi. custodire. scilicet a vicis et demoniis. **T**ercio adunationem ecclesie et fidelium in vna sede. ibi. adunare. **Q**uarto regimen convenientes salutem fidelium. ibi. regere. **E**xponitur autem sic. **I**n primis. id est principali super. dona munera et sacrificia tibi super. deo. offerimus. id est sacrificiamus pro ecclesia tua. id est congregacione omnium fidelium. sancta. id est confirmata. catholica. id est universalis fidei sacramentis unita. quam ecclesiam digneris pacificare et custodire ut super. adunare que dispersa est inter infideles. et regere super. in perspetis et adversis. vna. scilicet cum papa et antistite et rege

in quantum tra celebras. pro omnibus orthodoxis. id est recte credentibus. et apostolice fidei. id est per apostolos fondate. cultoribus. id est veneratoribus. **Q**uestionem est. quibus. pro quibus. qualiter et que sacrificium altaris offerre debemus. **Q**uibus scilicet soli deo et sancte et individue trinitati. **P**ro quibus. id est pro ecclesia sancta catholica et omnibus orthodoxis. **Q**ualiter. quia in unitate fidei et comunione sanctorum. que. scilicet per beneficium temporalibus spiritualibus et eternis. **E**t pro omnibus propter deum. **D**icit offerimus. ad notandum quod sacerdos non tamen in sua sed in totius ecclesie persona sacrificat. **Q**uapropter in sacro altaris nihil a bono magis. nihil a malo minus proficimus. quia non in merito sacerdotum sed in verbo proficit creatoris. **P**apa nomen est admirativum siue divinum. **A**ntistes. id est ante alios stans.

Memento domine sanctorum famularumque tuarum. **N**. et omnium circumstantium quorum tibi fides cognita est et nota devotio. pro quibus tibi offerimus. vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis. pro se suisque omnibus pro redemptione animarum suarum. pro spe salutis et incolumitatis sue. ribique reddunt vota sua. eterno deo vivo et vero.

Super pro omnibus petitur in generali. hic orat pro fidelibus in speciali. **P**ro namque sit memoria aliquorum explicite tibi. memento. **S**ecundo omnium assistentium implicite. tibi. et omnium. **E**t exponitur sic. **M**emento. scilicet domine pro gratia apostolorum et petrorum remissionem. famulorum te per fidei collectum. et omnium circumstantium. id est missam audientium. pro quibus tibi offerimus. quia. domine. non solum memento eorum pro quibus offerimus sed et sacerdotum qui tibi offerunt

Eleonorū qui personā sacerdotis tibi offerunt. hoc sacrificiū laudis. i. oblatio-
nem in q̄ laudaris. p̄ se. seip̄s. suisq̄ oī-
bus semp̄ amicis p̄ sanguineis et fami-
liaribus. Pro redemptōe animarū suarū
id est p̄ remissione peccatōrū suorū. Pro spe
salutis. i. p̄ salute eterna. et incalamitatis
sue. i. p̄ sanitate corp̄is p̄seruanda vel acq̄-
renda. tibi q̄ reddūt. i. p̄soluūt vota sua.
id est desideria et affectus. Eterno deo
quo ad patrē cui attribuit̄ eternitas. **U-**
uo. i. filio. vero sp̄s sanctū. q̄ he tres p̄so-
ne operant̄ i hoc sacrificio. **H**ora q̄ tria
sunt hoīs bona p̄ quibz se dicit sacerdos
offerre. corporalia. spiritualia. eterna. vel
infima. media. et suprema. q̄ petunt̄ ibi.
pro incolumitate. p̄ redemptōe. p̄ spe salu-
tis. **O**fferimus ergo laudē pro tribz boni-
nis. Pro eternis: vt dentur nobis in p̄-
miū. p̄ sp̄s alibz: vt dent nobis in meritū
pro corp̄alibz: vt dent nobis in ammini-
culū. vt p̄ hec ad eterna pueniam. **H**ic
nota q̄ sufficit mentaliter exprimere no-
mina corū pro q̄b offerit̄. **E**t uenienter
ponunt̄ in gr̄o. eo q̄ antecedētiar sequē-
tia sunt genitiui casus. **E**t p̄ mēoria hie-
ri fm̄ ordinē sex casū noīs fm̄ gr̄ama-
ticā. **P**rimo p̄ recto. i. noīatiuo. hoc est p̄
seip̄o. q̄ ordinata charitas incipit a seip̄o
Est tñ p̄ponēda illi mēoria pro q̄ illo
tpe celebrat. **S**ec̄do p̄ gr̄o. i. genitiuibz fra-
tribz parētibz sp̄ualibz et carnalibz. **T**ercio
p̄ datiuo. i. bñ factoribz et dātibz. **Q**uarto
pro actō. i. p̄ p̄secutoribz et inimicis
Quinto pro uocatiuo. i. p̄ uocandis ad
fidē. vt deus infideles ab errore reuocet
ad fidē uerā. **S**exto pro abltō. de hoc re-
stat in memoriaybi agit̄ pro defunctis.
Nec alicuius fidelis cui occurrit mēo-
ria debet excludi ab orōe. **P**otest tñ sa-
cerdos ante missam h̄mōi memoriā face-
re. et tñ debet in missa dicere. **M**emen-
to dñe illorū quos tibi ante recom. men-
tauit.

12
Communicantes et memori-
am venerantes. in primis
glorioso semperqz virginis
marie genitricis dei et dñi
nostri iesu christi. **S**z et be-
atorū apostolorū ac marty-
rū tuorū Petri et Pauli an-
dree iacobi iohānis thome
iacobi philippi bartholo-
mei marthei symonis et tha-
dei. **L**im ceteri clemētis sipy-
ri cornelij cipriani laurētij
crisogoni iohānis et pauli
cosme et damiani. **P**ro oīm
sanctorū tuorū quorū meri-
tis precibusqz concedas. vt
in oībus protectionis tue
muniamur auxilio. **P**er.

Postq̄ posuit cōmemorationē salute in-
digentū. **H**ic ponit cōmemorationē san-
ctorū adiuuantū. **I**deo ecclesia sanctorū
implozat suffragia. vel illis intercedētibz
fiat nobis hostia salutaris ad ueniā. qz
sancti dei sunt amici et filij. celi heredes.
ac duces nr̄i. **H**ic ecclesia seruat morem
antiquorū. qz patrē mēorari solebāt. **S**ic
et moyses cū pro p̄plo peccate intercede-
ret dixit. **R**ecordare abraā isaac et iacob
seruorū tuorū fidelitū. **C**ommunicantes
supple sum? in fide et spe cū sanctis oībz
q̄ hoc sacrificio vli sunt. **P**rimo fit mēo-
ria beate virginis marie principis. quia
ip̄a xpm genuit et primū locū ip̄a in ces-
lo tenet supra oēs sanctos. **S**ec̄do expr̄i-
munt̄ noīa sc̄toꝝ ap̄loꝝ et martyꝝ speci-
aliter. **A**postoli noīant̄. qz ip̄i nobis for-

nam et ritū tradiderūt offerendi. et huius sacrificij ipi testes fuerūt. et xpm predicauerūt. Martyres p̄ testamento dei sua corpora tradiderūt et sanguinē suū effuderūt. Confessorū noīa nō sunt in canone posita. qz de eis olim nō solēntz habere ecclesia. vel qz passi nō sunt pro xpo.

3. Tercio addit oīm sanctorū memoria generaliter. ibi. Et sanctorū oīm quorū meritis. i. operatōe. vt in oibus. s. credēdis appetēdis et agēdis. p̄tectōis tue. s. diuine defensionis. muniamur auxilio cōtra oīm inimicorū visibiliū et inuisibiliū machinatōnes. Cōcludit autē. Per xpm dñm nostrū. qz sicut p̄ ipm oīa sūt facta reparata. ita et p̄ ipm oīa sunt terminanda. Etnō respondet. hic amen et in toto canone. qz indubitanter p̄sumit qz tā angeli assint ipi sacerdoti ministrātes et loco ministrorū respondētes amē.

Hic capitulo p̄mitit rubrica talis. Infra actiōne. qz canon aliquādo vocat actio. p̄pter sacra mysteria q̄ in eo agunt vel qz in eo causa nostra agit tāqz corā iudice. Et qz certis festis vltra ordināria eanonis: ad iunt quedam verba. **Iluderiā est norandū. qz canō nō ab vno totalit̄ sed a pluribz d̄ esse cōpositus.** qd̄ ex eo p̄pendit: qz ter commemoratio in eo sanctorū repetit̄. licet hoc ipm p̄uenērit ad gloriā sancte trinitatis. In secūda cōmemoratione sup̄plent q̄ de primitiuis sanctis deesse videbantur in prima. Ante p̄secrationē sacramēti postulat̄ sanctorū suffragiū. Sed post cōsecratio nē implorat̄ p̄orū cōsortium.

Hanc igitur oblationē seruitutis nostre. sed et cūcte familie tue quesumus dñe vt placatus accipias. dies qz nostros i tua pace disponas. atqz ab eterna dāna

tionē nos eripi. et in electorū tuorū iubeas grege numerari. Per christū dñm.

Hic ponit p̄dictorū finalē cōclusionē. et qd̄ petere nitit̄ p̄ hostiā finaliter. Et est sensus. qz sancti tui q̄ nobis ritū tradiderunt et testimoniū ipm sacrificiū offerēdo. gratiā dei cōsecuti sūt. Ideo illis intercedentibz rogam⁹ vt tu deus p̄: p̄ dominū nostrū idē sacrificiū a nobis placatus accipias et gratuite. q̄ten⁹ hoc sacrificiū. et liberationē ab eterna damnatōe. nobis obtineat et p̄sortium electorū tuorum. Nam summarie p̄dicta cōcludendo quatuor hic petit. Primo oblati muneris acceptationē. Secundo tranquillā vitam. Tercio a malo p̄seruationem. Quarto celestis glorie collationē. **Hanc igitur pro ergo capitur. et est cōtinuatio p̄cedentū. oblationē seruitutis nostre quā tibi deo in vera adoratiōne offerimus (sed et cuncte familie tue): militātis ecclesie. quesumus dñe vt placatus. i. mitigatus intercessionibus sanctorū. accipias. i. acceptes. cetera sunt clara. Ad hanc orationē sacerdos deuote se inclināt vt in se. puocet cordis deuotionē per corpis humiliatōne. quā in sequentibus ardua est petiturus. Etnō tra qz ter rogatur pro pace in missa. Pr̄mo in hac oratione. Secundo ibi. Libera nos. Tercio in agnus dei. ibi. dona nobis pacem. Quia triplex est pax nobis necessaria. Tēporis. pectoris. et eternitatis. Et ob id ter sacerdos osculatur altare.**

Hec est secūda pars cano. Nam oblationē tuam deus in oibus quesumus bñ + dictā asserui + prā ra + tā rational

Relio 10. rel. 1.

px